

СВІЧАДО

№4

ЛЮБЛИН

КВІТЕНЬ 1988

ЧАСОПИС ХРИСТИЯНСЬКОЇ МОЛОДІ

Огласительне слово Св. Івана Золотоустого в день Св. Пасхи

Хто побожний і боголюбивий, нехай радіє цим величним і радісним світлим святом.

Хто розумний слуга, нехай весело звійде в радість Господа свого.

Хто потрудився постом, нехай отримає нагороду тепер.

Хто від ганьбої години став до праці, нехай одержить сьогодні справедливу заплату.

Хто по дев'ятій годині прийшов, нехай святкує з подякою.

Хто по дванадцятій годині прийшов, нехай не тривожиться, бо втрати ні в чому не матиме він.

А хто не встиг і на третю годину, нехай приступить без вагання.

І хто прибав лише на п'яту годину, нехай не боїться спізнення.

Бо - Милостивий Владика. Він приймає останнього, як і першого.

Він заспокоює однаково, чи хто спізнився, чи хто працює від ранку.

І останнього милує, і про першого дбає; і тому дає, і цього обдаровує. І діла він приймає, і наміри вітає; і зроблене шанує, і думку він хвалить.

Ось тому увійдіть усі в радість Господа свого і одні й другі прийміть нагороду! Багаті й бідні веселіться разом! Витривалі й недбайливі вшануйте цей день! Звеселіться сьогодні, хто постив і хто не постив! Трапеза приготована - розкошуйте всі; Пасха Свята - нехай ніхто не вийде голодним! Всі споживайте з учти віри, всі споживайте з багатства добротливості!

Нехай ніхто не нарікає на вбогість, бо царювання вселюдне настало.

Нехай ніхто не плачеться гріхами, бо прощення з гробу засіяло!

Нехай ніхто не боїться смерті, бо нас визволила Спасова Смерть; знищив її Той, кого тримала вона. Пекло половив Той, хто до пекла зійшов. За смутив пекло, що зазнало тіла Його.

І, передбачивши те, Ісаїя голосно кликав: "Пекло засмутилось, стрінувши долі Тебе." Засмутилось, бо знищене, засмутилось, бо зневажене. Засмутилось, бо смерть йому заподіяно. Засмутилось бо збурене. Засмутилось, бо зв'язане.

Взяло людину, а на Бога натрапило. Взяло землю, а стрінуло небо.

Взяло, що бачило, і впало через те, чого не добачило. Де твоє, смерте, жало? Де твоя, пекло, перемога? Воскрес Христос - і ти звалене. Воскрес Христос - і попадали демони. Воскрес Христос - і життя вільно точиться.

Христос воскрес - і не стало в гробах ні одного мертвого, бо Христос встав з мертвих і початок стався спочилим. Йому слава і влада на віки вічні. Амінь.

З снів Евтерпи.

Богдан Лор Антонич

RESURREXIO

Дзвони грають зарання, бо зоря сходить рання,
дзвони грають, вітають, бо зоря є ясна,
дзвони грають зарання, від самого світа ння
дзвони грають, вітають, воскресєє весна.

Дзвони б'ють без угаву, б'ють на радість, на славу,
дзвони б'ють в п'янім герці, хоч замовкли б'ють знов,
дзвони б'ють без угаву, будять тишу імлаву,
дзвони б'ють, бо у серці воскресєє любов.

Дзвони б'ють невгомно, кличуть чудо містерії,
дзвони б'ють срібнотонно, струмись радісних слів,
дзвони б'ють самодзвонно, бо це духа й матерії,
дзвони б'ють, гармонійний воскресєє двоспів.

Дзвони грають шовково, осяйно, бароково,
дзвони грають, вся земля на привіт поспіша,
дзвони грають шовково, будять Соняшне Слово,
дзвони грають, бо моя воскресєє душа.

TE DEUM

Для Тебе море грає осяйний, палкий псалом,
для Тебе вітер гомові, лункі пісні співа,
для Тебе лютий буревій морським хвилює дном,
для Тебе шепотом шовковим шелестить трава.

Про Тебе ліс розказує чудову, дивну повість,
про Тебе вічно пам'ятають незабудьки шині,
про Тебе сонце сповіщає Полум'яну Новість,
про Тебе янгол казку шепотить до вух дитині.

Для Тебе золото стрімких високих бань,
для Тебе ладаном горять жемчужні вівтарі,
для Тебе сплачують поети слів надхнення дань,
для Тебе б'ють у срібні струни віші гусярі.

Про Тебе об'явління ждали крізь віки погани,
про Тебе нам говорить казка давніх літ тепер ще,
про Тебе думку носить навіть дугогуб поганій,
про Тебе, добрий Боже, мріє кожне людське серце.

ІЗ БОГОСЛОВ'Я

"ВОСКРЕСЕННІЄ ХРИСТОВО ВИДІВШЕ..."

Здавалося б, що правда про Воскресіння Ісуса Христа, як конституційний елемент християнської релігії, завжди і всюди повинна стояти в центрі свідомості Церкви. Проте протягом століть, головне християнський Захід, відійшов від ранньохристиянської зосередженості на Христовій перемозі над смертю. Нині відновлюється концепція християнства, як великодньої події, релігії воскресіння. Таємниця смерті й воскресіння Ісуса Христа це, на перший погляд, дві події, які виключають себе: смерть і нове життя. Це зпримало брак рівноваги у переживанні тої парадоксальної і неповторної складності, істини. Ділено те, що по суті не ділимо, і що можна переживати лише в єдності.

КонTEMPLАЦІЯ тарплячрї людської природи Христа, його муки і смерті, може заслонити найбільший сенс тої смерті, об'явлений воскресінням. З другого боку можна задивитись у світло воскресіння, забуваючи про таємницю хреста.

У пересічній свідомості багатьох християн свято Пасхи це тільки одне з багатьох свят церковного року. Може навіть визнається, що найважливіше, але серце, почуття більше прив'язані до Різдва. З погляду психології це виправдане. Це ж народження дитяти. Натомість до пасхального ранку ведуть зрада, псевдосуд, хрест, терпіння, кров, смерть.

Та в своїй суті Пасха це не "свято" в традиційному розумінні цього слова. Це перемога над гріхом і смертю, тайнственный початок нового життя. Коли так, то як слід розуміти сенс християнських свят? Християнські свята, а насамперед Пасха сягає корінням до Пасхи євреїв, які в літургійному оповіданні про вихід з Єгипту говорили: "Кожен, без огляду на вік, зобов'язаний думати про себе так, як би це він сам виходив з Єгипту. Сьогодні нас вирвано з рук єгиптян, сьогодні переходимо Червоне Море. Сьогодні увіходимо в нашу спадщину."

Найбільший сенс християнських свят, а перш за все Пасхи, полягає в цьому, щоб спасенні дії, довершені Богом у минулому, заново уприсутнити. Свято це не спогад, роковини, але культова анамнеза і уприсутнення спасенної події, а не поодинокі правди віри. Не шукаючи далеко: в Божественній Літургії, в молитві перед св. Причастям кажемо: "Вечері Твої тайної днесь мене причасника приймай."

Пасхою в християнській мові окреслюємо свято Великодня, присвячене пам'яті смерті і воскресіння Христа. Саме слово "пасха" до нас прийшло з греки. Грецьке слово "пасха" є транскрипцією арамейсь-

Христос воскрес із мертвих, смертю смерті поправ і сушим во гробіх живот даровав.

кого слова, яке знов відповідає єврейському "песах". Песах означає скакати, підскакувати, перескакувати. Ізраїльське пасхальне богослов'я прийняло первісний сенс слова "песах" і застосувало до подій зв'язаних з виходом з Єгипту. Відтоді назва свята "песах" означає, що Ягве "перескочив" доми ізраїльтян, обминув їх і зберіг первородних від загибелі. /Вих. 12, 13. 23. 27/

Ранньохристиянська етимологія слова "пасха" розвинулась у двох напрямках. Перший спирається на широко поширеній етимології, яка наголошує передовсім смерть: пасха, пасхеїн, пассіо. Друга, набагато точніша в інтерпретації єврейського слова "песах", в'яже Пасху з переходом: пасха, діабасіс, трансістус. Наголос стоїть на переході Христа зі смерті до життя, на Його воскресінні й прославленні.

Спершу християни святкували Пасху того самого дня коли євреї, тобто 14-ого дня місяця весняного /нізан/. Істотний зміст свята полягав у пості за євреїв, очікуванні парузії /другого пришестя Христа /, спогаді Його смерті, а також, хоч в меншій мірі, Його воскресіння. В день Пасхи, біля третьої години ранку, правили Євхаристію. Від дня 14-го нізана, ті громади християн названо "квартодецімани" тобто "чотирнадцятники". Квартодецімани прийняли хронологію страсті Ісуса за св.Євангелистом Іоанном, згідно з якою розп'яття мало місце 14 нізан. Але це не означає, що підтримували вони єврейські звичаї. Знали, що Христос дефінітивно перевищив юдаїзм. Їхній спосіб думання окреслюємо типологічним: давня Пасха це тип Пасхи нової /І Кор.5,7/. Іншим звичаєм було святкування Великодня в неділю. Постає ця традиція з початку свята Пасхи /не зв'язаної з жодним окресленим днем тижня/ з тижневим святкуванням неділі.

Розбіжності в терміні празника Пасхи, в II столітті призвели до загрози розбиття церковної єдності. Хоч спір між квартодеціманами а прихильниками неділі торкався дати, то його коріння сягало в саме богослов'я і характер свята. В Римі празнували Пасху в неділю. Квартодецімани хотіли завести тут свою практику. Папа наполягав на цьому, щоб усі відзначали Пасху в неділю згідно зі звичаєм римської общини. Погрожував квартодеціманам зірванням церковної єдності. Не дійшло до цього завдяки протестам інших єпископів. Традиція квартодеціманів з плином часу втрачала послідовників. Собор у Нікеї /325р./ поклав край довгим і болючим спорам. Його рішенням усі християни повинні святкувати празник Пасхи в неділю по першій повній місяця, по веснянім зрівнянні дня і ночі. Можна сказати однак, що

суть обох тенденцій єдина. Змістом їх є таємниця відкуплення людини, довершеного через смерть і воскресіння Христа.

Свято Великодня, в Церкві трьох перших століть, було відзеркаленням новозавітного богослов'я, яке завжди сполучає смерть і воскресіння в одну спасенну містерію. Для первісних християн культ був дійсним виразом віри Церкви. Поєднувався він зі сферою догми. В молитві і культурі догма ставалась істотним змістом життя віруючих.

Протягом IV ст. змінюється концепція Пасхи. Ранішу єдність пасхальної містерії розчленовано на поодинокі події муки і слави Христа, які з того часу зв'язані з окресленими і незалежними від себе днями. Вирішальну роль зіграла свідомість часового проміжку між тими подіями. Один день Пасхи, в якому згадувано смерть і воскресіння, приниження і прославлення Христа, поділено на низку днів, в яких відзначено розп'яття, зішестя в ад, воскресіння, вознесення і зіслання Святого Духа. Відбулося "історичнення" празника.

В IV ст. починається оформлення церковного року. Його центром є Пасха, попереджена Великим Постом і завершена п'ятидесятницею, тобто зісланням Святого Духа. Богослужба Великодня в східному обряді, в спосіб неперевершений, дає змогу глибокої християнської радості, яка охоплює після "весни постової", по збагненні великого сенсу терпіння і хресної смерті Спасителя.

Служба Пасхи починається у Великий Четвер Вечірнею з Літургією Святого Василя Великого. Стихири на "Господи возвах" розповідають про зраду Іуди. Читання Біблії обіймають книги: Виходу, пророків Іова та Ісаїї; а з літургійних Послання до Коринтян і Євангеліє від Матея. Замість херувимської пісні співається "Вечері твоєя тайнїя днесь, Сине Божий..." У відпусті священник проголошує: "Христос, істинний Бог наш, що з надмірної любові показав нам найкращу путь смиренія, коли ноги учням умив, і на Тайній Вечері дав нам їсти своє Тіло і пити свою Кров на наше спасіння..."

Велика П'ятниця це день алітургійний, тобто день, у якому не служиться жодної з трьох літургій, які знає наш обряд. Богослужба цього дня починається Утреною Страстей Господа Нашого Ісуса Христа. Під час неї читається 12 паремій Євангелій про страждання Ісуса. Відпуст говорить: "Христос, істинний Бог наш, що за спасіння світу перетерпів знущання і катування, хрест і смерть..."

У Велику П'ятницю відправляється тзв. Царські Часи, з яких кожен має читання старозавтних пророцтв, послань і Євангелія. Богослуження Великої П'ятниці завершує Вечірня з обрядом положення плащаниці, тобто ікони Христа в гробі. У Відпусті читаємо: "Христос, істинний Бог наш, що задля нас людей і нашого спасіння страшні муки і животворний хрест та добровільне поховання тілом прийняти зволив..."

Служба Великої Суботи це перш за все хвилююча змістом і напівами Іерусалимська Утренья. Стара традиція віри говорить, що Христос по смерті зійшов в ад, пекло, щоб перемогти сатану, смерть. Тому у відпусті чуємо: "Христос, істинний Бог наш... і вступив до аду." Тут варто згадати про іконографію Пасхи. Отже єдиним канонічним, тобто правильним, зображенням правди воскресіння є сцена жінок-мироносиць при порожньому гробі, або зішестя в ад. Всілякі інші образи Христа-Побідителя, який виходить із гробу суперечать тому, що називаємо апофатичністю воскресіння, тобто недоступності самого факту воскресіння для дискурсивного мислення. Службу Великої Суботи замикає Вечірня з Літургією Св.Василія Великого, яка має 16 читань зі Старого і Нового Завітів, та Євангеліє від Матея.

Остання частина богослужінь перед Утреною Пасхи це надгробне. По ньому плащаницю переноситься з гробу до святилища і кладеться на престіл.

Шедевром відправ празника Христового Воскресіння слід назвати Пасхальну Утренью, яку написав визначний богослов Східної Церкви Св.Іоанн Дамаскин. Це величний гімн прослави Христа-Переможця, Спасителя людини і всесвіту. Це неперевершений зразок поезії, прекрасна лекція догматики, джерело радості, яка осягає вершок у стихирах Пасхи,

коли силою Воскресіння прощаємо тим, які ненавидять нас.

Ціла правда і сила Пасхи є в словах тропаря: "Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав, і тим що в гробах, життя дарував." Це правда про перемогу над вічною смертю, страх якої тримав людство у рабстві. Сьогодні кожен християнин може повторити за Святим Григорієм Богословом: "Вчора я розпинався з Христом, сьогодні провлавляюся з Ним, вчора я вмирав з Ним, сьогодні оживаю з Ним. Вчора я погребувався з Ним, сьогодні воскресаю з Ним."

Б. П.

ЦЕРКВА У ПОЛЬЩІ

Незвичайно цікаво заповідався симпозиум, організований Єкуменічним Інститутом Люблинського Католицького Університету для відзначення тисячоліття хрещення Київської Русі. Згідно з попередніми усталеннями, 8-10 березня прибули до Люблина представники багатьох університетів з Польщі і з закордону. Тема симпозиуму: "Теологія і християнська культура давньої Русі з перспективи минулих віків".

Проблематика приготуваних доповідей, загально, концентрувалась навколо Київської Русі, не вибігаючи поза XV століття. Це був, мабуть свідомий вибір організаторів, щоб не допустити до різного роду контроверсій, які могли б повстати з приводу більш актуальних, але рівночасно конфліктних тем.

Від уділу в симпозиумі відмовилась Польська Автокефальна Православна Церква, висилаючи лише обсерватора. Прибуло натомість двох представників московського патріархату.

Розпочала симпозиум доповідь Д.Оболенського - "Хрещення княгині Ольги". А.Поппе представив стан досліджень християнізації, а Г.Подскальський приблизив єкуменічну поставу київського митрополита Йона II. Контактими Київської Русі і Галицько-Волинської Русі з Римом і Західною Церквою займались Б.Кумор і В.Мокрий. Єп. Кузнєцов пред-

ставив "Пам'ятники домонгольського періоду в руському богослов'ї".

Дуже часто аналізовано писані свідчення: Ф.Селіцький займався Руським літописом, Т.Шпідлік - Патериком печерським, ієромонах І.Павлов - Чудовським Новим Завітом, В.Гриневич - письмами митрополита Іларіона і св.Кирила з Турова, С.Козак представив "Стару Русь в українській літературі". А.Раух говорив про більш актуальну тему - значення конгресів з нагоди Тисячоліття.

Крім наукових рефератів в академічному костюлі була відслужена Служба Божа Преждеосвященних Дарів, а також відбувся концерт церковної музики, у виконанні хору богословів Люблинської Католицької Семінарії. У богослуженні та концерті брали участь як римокатолики, так і православні на чолі з єп.А.Кузнецовим і ієромонахом І.Павловим.

На закінчення симпозіуму голос забирали м.ін. примас Польщі Й. Глемп, єп.православний А.Кузнецов, генеральний вікарій для вірних греко-католицького обряду о.І.Мартиняк.

Слід зауважити, що хоч не було в доповідях, то однак появились в дискусії такі проблеми як: унія, політика московського патріархату, спроби присвоєння цілої спадщини православ'я російською церквою, національні справи. Вказано на це, що, хоч Київська Русь - джерело трьох народів: російського, білоруського і українського, то однак безпосередній спадкоємець це народ український.

На симпозіумі часто говорилося про Українську Католицьку Церкву. Підкреслено, що в добі екуменічних договорів між Католицькою і Православною Церквами не можна поминати ситуації грекокатоликів. Особливо підкреслив це о.мітрат І.Мартиняк. Подаємо нище його промову з закінчення сесії, поруч фрагментів промов примаса Польщі Й.Глемпа і єп. Озоровського, які порушували справи нашої Церкви.

Примас Польщі кард.Йосиф Глемп

Святкуванням мілениум і якнайбільша екуменічна зичливість зовсім не звільняють нас від цього, щоб не ставити собі питань. Є певні явища, яких не розуміємо до кінця.

Таким явищем, мені видається, є уніяцька Церква. Уніяти, в нас називані греко-католиками, часто зазначають якогось викиду чи закиду. З точки зору богослов'я, теологічно трактованого екуменізму, для мене це не зрозуміле, адже критерій віри повинен нас тішити, що через цей обряд який є в Римо-католицькій Церкві, ми пізнаємо красу богослов'я сходу, літургію, традицію. Отже, слід було б дивитись як на поміст, що полегшує це зближення.

Появляється тут питання: чому? Чи може приставляємо інші критерії як віра, богослов'я? А це ж дійсність, дійсність багата, що існує і в Польщі, і на Угорщині, і в Югославії і в інших західних країнах, в Канаді, Америці, Сполучених Штатах, дійсність, завдяки якій молитва, літургія, думка власне цієї спадщини віри Апостола Андрія є присутня.

Слідувало б, отже, визволитися від упереджень викликуваних причинами може дуже далекими від тих, яких вимагає віра. Нарешті святкування і наша участь у великих роковинах Тисячоліття, великому ювілеї хрещення Русі, має також вольове заангажування, т.зн. ми хочемо сьогодні в тій дійсності світа творити кращу дійсність, хочемо краще відповісти на заклик Ісуса Христа, який просить Отця про єдність своєї Церкви.

Владика Озоровський, голова Комісії Єпископату до справ екуменізму.

Були ми тут: поляки, українці, білоруси і росіяни - літорослі, яких спільним коренем є слов'янство. Були ми тут: римо-католики, греко-католики, православні, старовіри і протестанти - літорослі, яких спільним коренем є християнство.

На просторі минулих років слов'янство і християнство так разом об'єдналися з собою, що сьогодні вже становлять одну цілість, що не спосіб по суті цього від себе розділити. Минулими роками були різні зазіхання одних літорослей поглинути інші, так під національним оглядом, як і в аспекті віри. З цієї причини лилось багато сліз і було багато жертв, і пам'ять того болю часто лишається в нас аж по сьогодні.

ні. Але тепер, по тому досвіді століть, по досвіді, який пережили наші батьки й діди, краще усвідомлюємо собі, що кожна літоросль має право на своє існування, що так само поляки, українці, білоруси, як і росіяни мають лишитися собою. Так само і в аспекті віри повинні ми зберегти свою тотожність.

На чому тоді має полягати та єдність про яку молився Ісус Христос у вечернику? Не знаємо, як буде виглядати ця дійсність, в яку віруємо і якої надіємось, але після проведеного симпозиуму знаємо яка дорога повинна вести нас до цієї єдності. Це саме дорога плекання і розуміння, зглиблювання тої минувшини, зберігання власних традицій, невтрачення нічого з цього, що становить нашу спадщину. Чим більше будемо собою, чим більше лишимось вірні своїм традиціям, тим більше будемо становити єдність і чим ближче наближимося до Христа, тим повніше будемо християнами.

Генеральний вікарій для вірних греко-католицького обряду о.мітрат Іван Мартиняк.

Ваше Блаженство сказали про річ, яка завершилась у тих трьох днях, де ми тут всі разом зустрінулись і вертали весь час до історії старинної Русі, яку ми називаємо Русь-Україна - прийнято так загально. Було в нас багато до передумування після так глибоких рефератів, після висловлених думок, але завжди було чути неначе недосит, і треба тут пригадати слова Святішого Отця, що Церква Христова до повної єдності, до повного еклезіяльного життя мусять віддихати двома легенями: західним і східним. Ми при звичасні, що віддихає весь час західним, бо така є культура. Тут доповідачі подавали всі докази того східного старинного життя. Усі - бо навіть високодостойні представники Московського Патріярхату - заявили, що завжди там, на Русі, думки злучення з Апостольським Престолом в тих письмах все таки були. І не має сумніву, що весь час був зв'язок./.../

Тут я представник католицької Церкви. Нехай мене мої брати не підозрівають, що я щось злого скажу, але якщо єдність була в XII ст. і з цим всі годяться, і як деякі кажуть, що на жаль її нині немає, то треба вернути до початків.

А це прекрасно робить Святіший Отець. Треба ясно сказати, що так вагомий документ, яким є енцикліка "Апостоли Сяворум", недоцінений. Там є підстава до всякого діалогу, бо вертає до місії святих Кирила і Мефодія, а вони зберегли все, що дав Царгород, але також зберегли єдність з римським престолом. Не даремно Св.Отець, коли говорить про Русь, про християнство, коли звертається до всіх східних християн, то весь час на цей документ покликається. Чому? Тому, що там є джерело єдності, там її основа. Треба зберігати все своє, але треба також вертати до тієї єдності.

Наша Церква вибрала таку дорогу. Ми нікого не ображуємо, але не можна заперечувати нашого існування. Треба і унію прийняти не полемічно, але екуменічно. Треба подивитись на унію також з точки зору віри, що там щось скривається, що може це більше люди ділили. Тут пролунало слово, що гріх поділив, як владика з Москви сказали. Це правда, але треба теж подивитись, що батьки і предки вертали до цієї єдності, тому що до повного життя їм цього бракувало. Хотіли віддихати двома легенями. Ми вважаємо, що так віддихаємо. Шануємо всіх і хочемо теж у відносинах з православними братами зрозуміння. Хочемо також разом святкувати Тисячоліття, бо з одного народу вийшли три: українці, білоруси і росіяни. І треба про всі три народи говорити, що вони мають хрещення і треба весь час підкреслювати, щоб була єдність, щоб прославлений був Бог у Трійці Осіб. Треба весь час вертати там, де був початок, так, як це тут було. Сама молитва - так, але молитва родить діло, бо як не буде діла, не буде праці. Молитва буде така як на горі Табор: преобразився Христос, апостоли тішилися, що їм добре було, але пізніше - ідіть, навертайте, апостолуйте, працюйте на дорозі єдності.

Висловлюю тут велику і щирю подяку тим, що zorganizували цю сесію, бо тут вперше так багато вірних греко-католиків, українців. О.проф.Гриневич запросив нас усіх від імені КУЛю. Були тут весь час високодостойні владика, представники православної Церкви - на Україні живе чотири мільйони греко-католиків - були тут представники з Німеччини. Унія, католицизм - це не перешкода до єдності. Якщо богослови добре будуть працювати, то єдність така яка є напевно не буде перешкодою до

повної єдності. Може богослови знайдуть інші можливі до вибору варіанти єдності, але Східні Католицькі Церкви вибрали такий варіант і це Свята Столиця шанує і ушанує. Тут, у Польщі, під проводом єпископату з нашим ординарієм Кардиналом, святкуватимемо Ювілей у Ченстохові перед іконою. З Русі впливи іконописців йшли на Польщу, тому народ український з польським і російським величають Матір Божу в іконі - пам'ятці древньої Русі. І там, перед її очима, спільно з Вами будемо теж прославляти, дякувати Богові, святому князю Володимирові, його бабуні Ользі, тим всім святым, про яких тут говорили достойні прелегенти, щоб Бог був прославлений у своїх ділах, що випровадив наш народ у життя ласки, що відвернув нас від гріха, що дав нам можливість життя з Богом.

Дякую всім щиро, якщо щось когось діткнуло, щиро перепрошую.

МІЖ НАЦІЯМИ

Поляки про українську поміч для євреїв

Загально, польська преса і література пише про негативне наставлення українців до євреїв в часі II світової війни. В тижневику "Тижоднік повшехні" нр.22 /1985-06-02/ в статті "Тен ктури вшисткім серце све отвєра. Пжичинек до гісторії помоци Полякув Жидом /1939-49/" кс.В.Бохняк подає коротку інформацію про українців, які рятували євреїв від німців. При обговорюванні допомоги поляків євреям є згадка, що в містечку Бучачі українці Пішук і Вишневський з нараженням життя помагали євреям. Кожний з них переховав по 20 євреїв. Вишневський, крім цього, переховав 3 хлопців з жидівської родини Розенів. В книжці

Тадеуш Петровіч - поляк вірменського походження - описав один інтересний нас випадок /с.89-90/. Було це зимою 1942 року у місцевості Арджельжа /біля Ворохти/. До автора зголосилася єврейка Йоля - перукарка з Ворохти - з проханням про допо-

могу. Петровіч разом з гуцулом Василем Проданюком дали їй відповідний одяг і їжу, а пізніше разом перепровадили її через "зелену границю" на Угорщину до інших гуцулів /кузинів Проданюків/. На ст.111 описана зустріч пані Йоля з автором після війни на курорті у Криниці. Вона розказала, як кузини Проданюків помогли їй далше втікати /м.ін. купили їй залізничний квиток до Будапешту/. Після війни пані Йоля проживала в Криниці і маючи біля 50 літ в 1973 році померла.

В книжці "Władzyska świętojurski. Rzecz o arcybiskupie Andrzeju Szepetyckim (W-wa, 1985) Едвард Прус згадав про широковідому поміч Митрополита Андрея Шептицького євреям. На сторінці 232 описано, як Іцкох Левін /син рабіна Ізаака Левіна/ і рабін Давид Кагане знайшли безпечний притулок в палаці Митрополита у Львові. Треба додати, що обі вищезгадані книжки мають досить негативне наставлення до українців, і це, що такі інформації в них поміщено, є дуже важливе. Справу поміч Митрополита Шептицького описано також в статті Павла Лісевича "Przyczynek do zagadnienia pomocy Żydom w czasie okupacji hitlerowskiej" поміщеній у тижневику "Культура" з 21 жовтня 1966 року.

Роман Матвійчина

спростування

У першому номері "Свічада", у статті присвяченій о.мітратові Ст. Дзюбині є помилка: Отець мітрат не заснував парафії у Колобжезі в 1977 році, але парафію цю засновано в 1978 році. З грудня 1978 року вперше Святу Літургію служив о.Мелетій Білинський ЧСВВ. Отець мітрат був у парафії Колобжег влітку 1980 року на закінчення шкільного року. Тоді відбувався з'їзд молоді у Пшецьміні. Сам я парафіянин колобжезької станиці, знаю цю справу.

бр. Марко М. Скірка

ДРУКУЄТЬСЯ НА ПРАВАХ РУКОПISУ. ВИДАЄ МОЛОДЬ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЛЮБЛИНІ. АДРЕСА ДЛЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ - BOGDAN TROJANOWSKI UL. ŚWIERCZEWSKIEGO 14/14 11-200 BARTOSZYCE